

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Prima controversiae Pars. An Christi satisfactio valorem habeat infinitum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

sum constituentem. Et quamvis satisfactionis actus omnis sit etiam meritorius, eo quod gratiam, quæ meriti principium est, requirat in satisfaciendo, pluribus tamen satisfactio distat à merito differentijs: ex quibus quatuor præcipue sunt. *Prima* est, quia meritum per se primò respicit bonum adipiscendum; mercedem enim siue præmium meremur, quod rationem habet finis, ac boni: satisfactio verò malum per se primò respicit propulsandum: pro malo namque commissæ culpæ Deo satisfacimus. *Secunda* differentia est, quia meritum per se cedit in bonum merentis; meretur enim quis apud alterum, offerens illi suum aliquod opus studiosum, ut ab eo veluti præmium recipiat bonum aliquod à præmiante communicatum: satisfactio verò in communi loquendo bonum per se primò respicit eius, cui fit satisfactio, cum ad honoris eius, cui satisfit, iniuste factam læsionem reparandam dirigatur; tamen quandoque consequenter siue secundariò & quali per accidens qui satisfacit, bonum aliquod ex actu satisfactionis acquirit, pœnam enim sibi iuste debitam media satisfactione nonnunquam euadit. Scito tamen ex satisfactione Deo facta, nihil ei secundum se bonitatis adiungi; quia gloria, qua in se ipso gloriosus est, nec omnino tolli, neque vlla potest ex parte diminui: quamquam alio modo sumpta Dei gloria, prout scilicet claritas est ex ipso deriuata, minui possit, & augeri: sed hinc non Dei, sed nostra bonitas minuitur & augetur. Ex hac secunda differentia prædictis actibus secundum se conueniente sequitur *tertia* ad modum loquendi pertinens: dicimus enim nos non alteri, sed nobis mereri: satisfacere verò dicimus non nobis, sed alteri; meremur enim non Deo, sed nobis à Deo; satisfacimus autem non nobis, sed Deo pro nobis, id est, pro peccatis in eum commissis. Et quia Christus mystici corporis Ecclesiæ caput est, & nos eius membra, sic nobis meruit, atque si sibi ipsi mereretur. *Ultima* differentia est, quod meritum actum omnem virtutis, qui fuerit ex charitate productus, in viatore comitatur: satisfactio verò sola fieri potest operatione pœnali interiori aut exteriori, quæ scilicet exercetur ex displicentia offensæ in Deum commissæ, quales omnes fuisse Christi operationes piæ satis & eruditè censet Asturicensis in *allegata Relectione*, q. 5. pag. 378. & sequentibus. Quo verò discrimine constituitur æqualitas in satisfactione, & in restitutione, docet vberimè Sotus in *lib. 4. de iustitia*, & iure, q. 6. a. 1. in solutionibus argum. ubi septem statuit differentias inter satisfactionem, & restitutionem.

SECUNDUM huic parti præuium explicandum est satisfactionis materia. Ad cuius euidentiā sciendum est duo ex peccato mala deriuari: alterum ad hominem peccantem, à quo diuinam subtrahit gratiam, quæ vita est animæ spiritualis, & cum Deo per charitatem conciliat amicitiam, & confortes nos efficit sanctorum in lumine; ac proinde peccator infelix diuina gratia destitutus homini comparatur à Hierusalem in Hiericho descendenti, qui incidit in latrones, & ab eis spoliatus & vulneratus relinquitur in via semivivus; perdita siquidem vita gratiæ spirituali, cum sola remanet naturali plagis horribilibus plena, & calamitatibus vndique circumscripta. Alterum ex peccato malum diuinæ maiestati, quantum sit ex peccantis affectu, ruinam intendit, ut antè diximus. Satisfactionis itaque materia peccatum non est, quatenus ipsi peccanti malum infert; satisfactio namque actus est iustitiæ,

quæ ad alterum est non ad seipsum: sed materia satisfactionis peccatum est, prout diuinæ bonitatis est offensa, & eius, quantum in se est, gloriam minuit & destruit maiestatem: quod quidem malum satisfactione perfecta compensatur, & consequenter etiam prioris damni mala reparantur. Deus enim perfecta satisfactione placatus gratiam homini restituit peccato deperditam, vitam ei conferens spirituales, & ipsius dilectoris amantem efficiens.

TERTIUM huic parti præmittendum & explicandum est quasi limitatio. Pro qua sciendum est duas inter se contrarias hæreses fuisse Catholicam Ecclesiæ de Salvatore doctrinam oppugnantes. Altera fuit Pelagij, qui peccatum negans originale & gratiæ necessitatem, asseruit Christum Dominum fuisse nobis datum in Legislatorem & Doctorem, non autem in Redemptorem siue in satisfactorem, ut refert Augustinus. *Aug.* lib. 2. de gratia Christi, & peccato originali contra Pelagium, & Cælestium, ca. 26. & epist. 107. ad Vitalem, & in libr. de Hæresibus, ad Quodvult Deum, hæresis 88. Altera fuit Lutheri, Melancthonis, & Caluini, qui Christi satisfactioni, plusquam par est, tribuentes eam aded exuberantem & efficacem esse prædicarunt, ut bonorum operum necessitatem & vtilitatem excluderent. Priorem confutant hic recentiores, ac præsertim Suarez, & Vasquez: posteriorem autem sacra Synodus Tridentina diuinis Scripturis innixa condemnat. *Sess. 14. cap. 8. & 9.* Hac igitur prima Controuersie pars valorem & efficacitatem Dominicæ satisfactionis inquirens neutrius difficultatem erroris attingit; sed contra Pelagium certa fide confitens, & supponens Christum fuisse nobis à Deo datum in Redemptorem; contra Lutherum autem diuinarum Scripturarum, de bonorum operum, & satisfactionum nostrarum necessitate doctrinam fideli mente complectens, querit, An Christi satisfactio valorem habeat simpliciter infinitum, an verò finitum, aut secundum quid duntaxat infinitum? quod enim perfectio, & infinitas satisfactionis Christi bonorum nostrorum operum necessitatem non auferat, probat Sotus in 4. d. 19. q. 1. a. 3. & latissimè Cardinalis Bellarminus, tom. 3. lib. 4. de iustificatione, siue de iustitia operum. His itaque præmissis, primæ nunc Controuersie parti manum apponamus.

PRIMA CONTROVERSIAE PARS.

An Christi satisfactio valorem habeat infinitum?

NE autem sub nominis ambiguitate veritas inquisita delitescat, sciendum est, duplicem esse valoris infinitatem: altera est in genere entis, quæ dignitatem, siue præstantiam in essendi modo siue gradu denotat infinitam: & in hoc sensu non querimus, An Christi satisfactio valorem habeat infinitum? constat enim solius Dei bonitatem & maiestatem in genere entis, siue secundum essendi modum longe eminentiorem, quàm mens creata consequi valeat, esse simpliciter infinitam. Altera valoris infinitas est in genere moris, cuius acceptio potest esse duplex; primò namque sumi potest, prout omnium actuum valorem ad genus moris pertinentium comprehendit; sed hic non est sensus huius nostri quasi legitimus; perspicuum est enim Christi satisfactionem, ut satisfactio formaliter est, non habere formaliter meriti valorem, eò quod alia sit ratio meriti & alia satisfactionis, ac proinde sit etiam valoris vtriusque ratio differens. De satisfactionis itaque secundo modo, id est,

Asturicensis.

Sotus.

Declaratur sensus, & statim proponitur & controuersie, & ostenditur diuersum esse principium illud, ex quo gratia uiuæ originatur, & augetur valoris satisfactionis.

est, formaliter sumpta valore quaestio est: an scilicet Christi satisfactio, prout formaliter, & precise satisfactio est, sit infiniti valoris, adeo ut offensae per peccatum in Deum commissae secundum iustitiae rationem reparandae nulla fieri cogitativae satisfactio possit vberior?

SECUNDO observandum est, duplicem esse posse valorem operis satisfactorij; alter est intrinsecus, qui scilicet illi convenit secundum se considerato, praecisa quacunque eius, cui satisfit, acceptatione, promisso, pacto & obligatione, ita ut opus sui magnitudine valoris adaequet offensam, etiam si nullus sit spondens vel acceptans, aut qui acceptare teneatur. Alter est operis satisfactorij valor extrinsecus, ex acceptantis liberalitate proveniens, qui talis, licet imperfecta, est satisfactio contentus. Quaestio hic est de valore satisfactionis intrinseco; Num scilicet Christi Domini satisfactio secundum se valoris fuerit infiniti, adeo ut esset aequivalens vniuersis hominum peccatis, etiam infinitis non solum numero sed etiam malitiae gravitate; atque adeo digna, quae veluti aequivalens pro peccatis & offensionibus omnibus acceptaretur a Deo.

TERTIO considerandum est, longè diuersum, ac ferè contrarium esse principium illud, ex quo grauitas oritur & crescit offensae, illi à quo nascitur & augetur satisfactionis valor. Vt enim docet hic Angelicus noster Doctor ad secundum, grauitas offensae ex eius, quae offenditur, personae dignitate pensatur. Peccatum enim (ait S. D.) quandam infinitatem habet ex infinitate diuina maiestatis; atque enim offensae est grauior, quanto maior est ille, in quem delinquitur. E contra verò satisfactionis valor, & magnitudo ex dignitate personae satisfaciens attenditur: quod satis aperte significat S. D. sic ibi concludens: Vnde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam, vtpote Dei, & Hominis. Quod etiam clarius exprimit inf. q. 48. a. 2. ubi sic probat, Christum sua passione sufficere pro peccatis hominum satisfecisse: Ille proprie satisfacit pro offensae, qui exhibet offensae id, quod aequè, vel magis diligit, quam oderit offensam: Christus autem ex charitate, & obedientia patiendo magis Deo aliquid exhibuit, quam exigeret recompensatio totius offensae humani generis; primo quidem propter magnitudinem charitatis, & qua patiebatur, secundo propter dignitatem vitae suae, quam pro satisfactione ponebat, quae erat vita Dei, & Hominis. Sub qua ratione significatur etiam dignitas offerentis, ut ex dicendis patebit. Eandem doctrinam explicat, & tuetur Capreolus, in 3. d. 18. 19. & 20. q. vnica, Conclusionem 2. Et in solutionibus argumentorum contra eandem conclusionem. Caietanus hic dub. 3. & alij expolito res super hoc art. Alturicensis in sua Relectione de gratia Christi, qu. 5. & Albertinus loco supra notato.

Ex quibus facile, satisfactionis Christi pro peccatis hominum probatur infinitas, sic arguendo. Operationes Christi satisfactoriae proportionaliter in valore satisfactionis tantum operationes nostras superant, quantum persona Christi excedit quamcunque personam creatam; sed persona Christi in ratione personae excedit in infinitum omnem creatam personam; ergo eius operationes in ratione satisfactionis excedunt in infinitum operationes omnes elicita à creata persona. Minor est dogma fidei. Maior patet ex verbis D. Thomae supra notatis, & manifestatur exemplo. Quia Regis aut Imperatoris humiliatio, puta genuflexio longè maioris est valoris in ratione satisfactio-

nis secundum communem hominum aestimationem, quam sit humiliatio vel genuflexio militis aut cuiusvis hominis ex infima plebe ciuitatis.

SED OPERAEPRETIUM est radicem, & quomodo modum inuestigare, quo valor operis ex dignitate personae deriuatur. Ad cuius euidenciam scito, duplex esse formaliter loquendo, principium operationis scilicet quod, & quo. Principium, quod est suppositum; hoc enim proprie & simpliciter denominatur operans, iuxta vulgatum illud asfertur; actiones sunt suppositorum: Principium autem quo est forma, per quam suppositum operatur, sicut ignis calore calefacit, & homo intellectu, speciebus & habitu perfecto intelligit & discit. Cum igitur humanarum actionum sit perfectio duplex, altera physica, & altera moralis, non ex eodem vtraque principio deriuatur, sed physica perfectionis principium forma est, à qua species etiam deriuatur operationis in esse naturali, ut ait S. D. in 1. 2. q. 1. a. 3. Sicut enim calefactio ex calore determinatur ad speciem, à quo fuit effecta, sic perfectionis suae gradum, & modum ex eiusdem trahit perfectione caloris. Calefactio namque ad speciem caloris pertinet, & quo maior caloris fuerit efficacitas, eo maior efficietur caloris intensio. Moralis verò perfectio ex supposito, siue persona dignitate dependet. Qui namque satisfacit, non suam tantum operationem, sed semetipsum etiam per actum subijcit humilitatis: itaque persona satisfaciens, cum tota sua dignitate ad ipsam satisfactionis rationem pertinet, ut valorem ei, quasi ut eius intrinseca forma, vel ad modum formalis principij conferens. Ad cuius ampliorem euidenciam aduerte moralem actus valorem, siue perfectionem non eodem modo ex obiecto, sicut ex persona deriuari; obiectum enim, circa quod humana versatur operatio, materia quaedam est ab operatione prorsus extrinseca valorem ea sola ratione conferens operationi, qua principium est & subiectum: & quia de ratione satisfactionis est humiliatio siue submissio personae satisfaciens ad eam, cui fit satisfactio; ideo personae dignitas humilitate submissa satisfactionis actui modum quandam influit dignitatis, & valoris intrinsecum secundum esse morale multò magis, quàm forma, quae principium est operationis, perfectionis modum illi conferat naturalem: forma namque principium solum est operationis extrinsecum; persona verò satisfactionem efficit, non ut agens tantum eius extrinsecum, sed ut eam ingrediens, ac veluti pars eius intrinseca; cum, ut antè diximus, satisfaciens seipsum illi subijciat actu satisfactionis, cui satisfacit. Ex hac differentia inter operationis obiectum, & personam ipsam operantem oritur alia pertinens ad modum loquendi, siue nominandi: nam ex persona operante, non autem ex obiecto circa quod est operatio, proprie & ut plurimum fit operationis denominatio; operatio si quidem ab homine facta dicitur humana, & ab Angelo Angelica, quae verò circa hominè aut Angelum est, non dicitur humana vel Angelica. Et ideo Dionysius in 2. cap. de diu. nom. Verbi incarnati operationem vocat Theandricam, id est, Dei virilem, siue diuinam virilem, cuius rationem asfert S. D. inf. q. 19. a. 1. ad 1.

Pro cuius intelligentia considerandum est in supposito naturae intellectualis duplex operationum genus inueniri: quaedam enim suapte natura super ipsius suppositi dignitatem reflectuntur; quibusdam verò talis reflexio minimè conuenit. Ex. g. Regis genuflexio coram milite, quem of-

scito, duplex esse formaliter loquendo, principium operationis scilicet quod, & quo. Principium, quod est suppositum; hoc enim proprie & simpliciter denominatur operans, iuxta vulgatum illud asfertur; actiones sunt suppositorum: Principium autem quo est forma, per quam suppositum operatur, sicut ignis calore calefacit, & homo intellectu, speciebus & habitu perfecto intelligit & discit. Cum igitur humanarum actionum sit perfectio duplex, altera physica, & altera moralis, non ex eodem vtraque principio deriuatur, sed physica perfectionis principium forma est, à qua species etiam deriuatur operationis in esse naturali, ut ait S. D. in 1. 2. q. 1. a. 3. Sicut enim calefactio ex calore determinatur ad speciem, à quo fuit effecta, sic perfectionis suae gradum, & modum ex eiusdem trahit perfectione caloris. Calefactio namque ad speciem caloris pertinet, & quo maior caloris fuerit efficacitas, eo maior efficietur caloris intensio. Moralis verò perfectio ex supposito, siue persona dignitate dependet. Qui namque satisfacit, non suam tantum operationem, sed semetipsum etiam per actum subijcit humilitatis: itaque persona satisfaciens, cum tota sua dignitate ad ipsam satisfactionis rationem pertinet, ut valorem ei, quasi ut eius intrinseca forma, vel ad modum formalis principij conferens. Ad cuius ampliorem euidenciam aduerte moralem actus valorem, siue perfectionem non eodem modo ex obiecto, sicut ex persona deriuari; obiectum enim, circa quod humana versatur operatio, materia quaedam est ab operatione prorsus extrinseca valorem ea sola ratione conferens operationi, qua principium est & subiectum: & quia de ratione satisfactionis est humiliatio siue submissio personae satisfaciens ad eam, cui fit satisfactio; ideo personae dignitas humilitate submissa satisfactionis actui modum quandam influit dignitatis, & valoris intrinsecum secundum esse morale multò magis, quàm forma, quae principium est operationis, perfectionis modum illi conferat naturalem: forma namque principium solum est operationis extrinsecum; persona verò satisfactionem efficit, non ut agens tantum eius extrinsecum, sed ut eam ingrediens, ac veluti pars eius intrinseca; cum, ut antè diximus, satisfaciens seipsum illi subijciat actu satisfactionis, cui satisfacit. Ex hac differentia inter operationis obiectum, & personam ipsam operantem oritur alia pertinens ad modum loquendi, siue nominandi: nam ex persona operante, non autem ex obiecto circa quod est operatio, proprie & ut plurimum fit operationis denominatio; operatio si quidem ab homine facta dicitur humana, & ab Angelo Angelica, quae verò circa hominè aut Angelum est, non dicitur humana vel Angelica. Et ideo Dionysius in 2. cap. de diu. nom. Verbi incarnati operationem vocat Theandricam, id est, Dei virilem, siue diuinam virilem, cuius rationem asfert S. D. inf. q. 19. a. 1. ad 1.

S. Thom.

S. Thom.

Capreol.

Caiet.

Alturicensis.

Albertinus.

Satisfactio-
nis Christi
infinita.

Dionys.

fendit, actio reflexiua est supra Regis dignitatem; & hac ratione longè maioris est valoris, quàm alterius militis aut Ducis genus flexio, quoniam illa militi subiicit regiam dignitatem, quæ maior est priuati militis aut ducis dignitate: commestio verò & digestio non ita reflexiua sunt, quia non sunt in Rege digniores, quàm in milite. Itaque Christi satisfactio non ea solum ratione est infinita, quòd elicitæ est à persona diuina; sed ob dictam præcipue causam, quia scilicet reflexiua est super eius infinita dignitate: Christus enim Deo pro peccatis omnium hominum satisfaciendo subiicit infinitam suam personam dignitatem, quantum subijcibilis est, non solum Deo, sed etiam viliissimis hominibus illum verberantibus, & crucifigentibus: & eam in pretium obtulit Deo, quantum offerri potuit. Quod euidentius explicatur; Nam ex hoc, quod actio eliciatur à persona diuina, non acquirit infinitum valorem; quia digestio cibi in Christo, vel Dei creatio, vt est actio transiens & physica, sunt actiones elicitæ à personis infinitis, nec ob id tamen sunt infiniti valoris. Deinde ex hoc, quòd actio versatur circa personam infinitam offerens illam in pretium non est infiniti valoris; Nam Beata Virgo & Simeon Deo in templo Christi personam infinitam obtulerunt: & Sacerdotes quotidie eandem offerunt in Missæ sacrificio, & tamen actiones istæ non sunt infiniti valoris, non ea tantum ratione, quòd infinitum obiectum attingunt intensione finita (nam etiam Christus Deo semetipsum obtulit actu intensiue finito), sed etiā, quia alijs beatiss. Virgo, & Simeon nos redemissent infinitam Deo satisfactionem offerendo, & vno sacrificio vel oblatione Deo per Sacerdotem oblata recompensarentur ad æqualitatem offensæ, & poenæ pro omnibus hominibus debita. Et si Christus assumpsisset Agni naturam, & eam nobis donasset, nosque illam pro peccatis offerremus Deo, esset hæc oblatio infinita coram Deo satisfactio, ac proinde non esset necessaria infinitæ personæ satisfactio, vt à peccato redimeremur; cuius oppositum verum esse patet ex dictis. *Probantur illationes.* Nam actiones istæ circa personam versantur infinitam, & illam in pretium offerunt Deo, veluti propriam offerentis, vt elucet in exemplo Agni nunc adducto; Consequens ergo est, vt si hoc satis est ad hoc, vt valor satisfactiois sit infinitus, prædictæ actiones sint infiniti valoris satisfactorij; igitur, vt satisfactio sit infinita, præter hæc exigit, vt per eam diuina persona se subijciat summo modo morali, quo subijci potest, & cum propria voluntate in assumpta natura subijci possit, consequens est, vt satisfactio ab ea sic elicitæ sit infiniti valoris satisfactorij; Et ex his sequitur primò actiones gratitudinis, humilitatis, obedientiæ, sacrificij vel religionis in Christo fuisse valoris infiniti, quia in his omnibus persona diuina subijciebatur Deo, quantum moraliter erat subijcibilis. Et de actione quidem gratitudinis id perspicuum est; nam Christus Deo gratias egit æquales, & ampliores donis acceptis in humanitate: illa verò quandam habuerunt infinitatem; igitur & gratiarum actio. De cæteris autem actionibus idem ostenditur: nam Christus in illis semetipsum humiliavit, & personam suam obtulit infinitam, sicut ait Apostolus ad Philip. 2. *Humiliavit semetipsum factus obediens, &c.* & ad Ephes. 5. *Tradidit semetipsum hostiam, & oblationem Deo.* Ex hoc verò nascitur operationis valor infinitus. Et eadem videtur esse ratio de actu charitatis Christi, eo quod amicus

Phil. 2.
Ephes. 5.

per actum amicitie se ipsum, & omnia sua secundum affectum perfecte offert amico; igitur Christus per actum charitatis Deo perfecte suam obtulit personam infinitam: Ex hoc autem oritur satisfactiois valor infinitus.

Secundo sequitur, Christi satisfactionem in ratione satisfactiois specie differre à satisfactiois nostra: Pro cuius declaratione duo sunt obseruanda. *Primum est,* in actu quolibet voluntario duplicem posse reperiri partialem bonitatem; alteram essentialem ex obiecto specificatio: alteram autem accidentalem ex operantis persona desumptam, tanquam ex circumstantia, quis; quæ sunt duo distinctæ bonitates, cum vna sit essentialis & alia accidentalis, & vna possit augeri sine altera; sicut patet ex elemosyna Vi-duæ, Luc. 21. cuius bonitas aucta fuit ex circumstantia personæ, non autem ex obiecto. *Secundum est,* bonitatem actus essentialem distingui à ratione meriti, & satisfactiois: Quod patet ex bonis actibus Beatorum in Patria, qui suam habent infinitatem essentialem, cum tamen nulla sit in eis ratio meriti, nec satisfactiois. Et præterea actus bonus ex obiecto, malus autem ex circumstantia, vel actus bonus carentis gratia bonitatem habet essentialem, nec tamen est meritorius, aut satisfactorius. Denique ratio meriti, vel satisfactiois vna tantum est, & sumitur ex ordine ad præmium, vel recompensationem offensæ; bonitas autem essentialis actus in multas diuiditur species, & sumitur ex obiecto; quod idè dicendum est de bonitate personali actionum Christi nunc in cælo regnantis: habet enim infinitam bonitatem personalem, absque vlla ratione meriti vel satisfactiois. Cum autem, vt ait S. D. in 1. 2. q. 21. ratio meriti sequatur ad bonitatem actus moralem, sicut duplex est bonitas actus, scilicet specifica & personalis; ita duplex poterit ei correspondere ratio meriti; altera ex bonitate specifica, & altera ex personali. Et quamuis ex hoc principio quidam opinentur duplicem esse valorem in Christi satisfactioe; alterum finitum ex actus specifica bonitate desumptum; alterum infinitum bonitati Christi infinitæ personali correspondentem: Verior tamen est eorum sententia, qui dicunt, bonitatem operationum Christi ex obiecto desumptam non esse distinctam ab earum valore, seu bonitate personali, eo quod omnis valor, aut bonitas ex obiecto, & alijs circumstantijs accepta imbibitur in bonitate personali, quam scilicet actus habent ex infinita personæ Christi dignitate: nam & ipsi Christi persona transit in rationem obiecti, quatenus per actus illos totaliter Deo subijciuntur: Certum est autem infinitam personæ dignitatem specie differre à finita cuiuslibet puri hominis dignitate: & quamuis Christus per physicam actuum intensiorem potuerit magis physicè humiliari, non tamen moraliter; quia Christus propria sua voluntate totam suam infinitam dignitatem Deo subiicit: & idè infinita personæ Christi dignitas actibus eius, quibus humiliatur, infinitam tribuit dignitatem.

Ad cuius ampliore euidentiam, notandum est Christi satisfactionem secundum totam suam entitatem, & perfectionem, tam physicam, quàm moralem elicitam à Christo fuisse, non solum vt homo est, sed etiam, vt simul est Deus, & Homo: habuit enim Christi satisfactio physicam entitatem creatam & finitam, cuius principium quod non erat diuinitas sed humanitas; principium autem quod erat Christus, vt suppositum humanum, non vt diuinum præcisè: Eiusdem ve-

Christi
nostræ
satisfactio
specie dif-
ferre.

Luc. 21.

S. Thom.

rō satisfactionis valor moralis infinitus ab humanitate quidem fuit, vt infinitē deificata per vnionem ad Verbum, & vt à charitate & gratia Christi infinita procedens, principaliter tamen & radicaliter totum illum valorem à persona Verbi recepit; humanitas enim vel charitas aut gratia Christi talem non haberent, aut actibus tribuerent infinitatem; nisi essent vnita passioni diuinæ.

Infinitam personam satisfaciens dignitatem non solum sufficere ad recompensandam iniuriam à vilissima creatura Deo irrogatam, sed etiam superabundare. Luc. 2.

QUARTO principaliter notandum est hanc diuini suppositi satisfaciens infinitatem sufficere ad æqualiter recompensandam iniuriam à vilissima creatura Deo irrogatam; quod dupliciter explicatur; primò, ex Ricardo de sancto Victore in libr. de Incarnat. Quia, sicut creatura vilis Deum offendit infinitum, sic infinita persona satisfaciens, non tantum se Deo subiecit, sed etiam hominibus: Nam Luc. 2. dicitur: *Erat subditus illis.* Et in passione Christus tradidit se vilissimis personis percutiendum & crucifigendum: quo fit, vt in eius satisfactione fuerit seruata proportio similis illi, quæ reperi- tur in offensa; quoniam in offensa, persona vilis- sima se Deo præfert; in satisfactione verò Deus subiecit se vilissimis personis. *Secundò declaratur;* Quia vilitas personæ peccantis non augeat offensam Dei augmento ab eo distincto, quod ex infinita sumitur Dei maiestate: quod probatur primo. Quia S. D. in 1. 2. quæst. 73. artic. 10. Et 2. 2. quæst. 163. art. 3. docet, personæ peccantis magnitudinem augere peccatum, & delictum Adæ creuisse ex perfectione status illius. Et quamuis peccatum omnium Angelorum fuerit in omnibus eiusdem speciei, & possit etiam in homine reperi, in primo tamen Angelo peccante maiorem, quam in cæteris habuit grauitatem, non ex intensione tantum actus, sed etiam ex dignitate peccantis, vt diuina Scriptura declarat Ezech. 28. Cuius ratio est, quia peccatum magis augetur ex ingratitude, quam ex vilitate peccantis, dicente Psalm. 54. *Si inimicus meus maledixisset mihi, &c. Tu verò homo vnanimis Dux meus, & notus meus, &c.* & Isaia. cap. 1. *Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Persona verò, quo fuerit excellentior, eo maiora beneficia debet Deo: ac proinde peccatum eius ex ingratitude magis augetur; vt patet etiam inter homines; maior enim iniuria est, si beneficijs affectus irroget illam. Quando verò crescit offensa ex offendentis personæ vilitate, tunc simul augetur ex offensi dignitate, non vt ex diuersa, sed tanquam ex eadem circumstantia: Dignitas enim offensi, vel vilitas offendentis non attenditur secundum se, sed secundum alterius conditionem. E.g. si homo ignobilis, & Rex eandem personam iniuria afficiant, minuetur offensa ex parte Regis, quia vir offensus etiam illustis multò minoris est dignitatis, quam Rex: augetur autem ex parte viri ignobilis; quia offensus est maioris dignitatis, cum sit vir illustris, quam offendens; nec vnquam augetur offensa dignitas supra offendentem, quin proportionabiliter reluceat magis vilitas offendentis infra dignitatem offensi: Quo fit, vt quantumuis crescat vilitas Deum offendentis in infinitum, & dignitas Dei offensi sit infinita, non tamen sit in offensa duplex infinitas, vna ex parte vilitatis offendentis, altera ex parte infinitæ dignitatis offensi; eo quod excessus infinitus Dei supra offendentem inferat necessariò vilitatem offendentis esse infinitam modo statim explicando. Quia scilicet Deus illum in infinitum non excederet,

Naz. in D. Thom. 3. Partem

nisi ipse minor esset in infinitum Deo: Quemadmodum, si quis infinitas ab alio furaretur pecunias, consequens esset illum habere pecunias in infinitum plures, quam deberet habere: illum autem, à quo fuissent ablata, haberet infinitè pauciores, quam habere deberet; quæ tamen non esset duplex infinitas iniustitiæ, sed vna tantum infinitam continens inæqualitatem in vtroque extremo: Sic igitur in proposito vna est infinitas offensa ex vtriusque extremi dignitate in infinitum distante consurgens; ita vt offendentis minima dignitas, seu vilitas ex se non sit infinita, sed infinitas tota sit ex parte Dei in infinitum excedens creaturam; sicut etiam inter ens, & non ens est infinita distantia ex parte non entis, sed ex parte entis finita est, quia distat à non ente quantum de perfectione, & entitate, quæ finita est; ne igitur ex parte Dei infinitus est excessus supra vilitatem offendentis; Cū tamen huius vilitas secundum se non sit infinita, quia habet aliquid perfectionis & dignitatis. Ex quibus sequitur ad rigorosam satisfactionem pro offensa Dei non requiri, vt satisfaciens excedat offensum in eadem infinita proportionem, qua offensus excedit offendentem; sed satis esse vt excedat offendentem in eadem infinita proportionem, qua Deus offensus excedit creaturam offendentem: sic enim humiliatio ex parte satisfaciens maiorem habet infinitatem, quam offensa ex infinitate offensi; quia moralis coniunctio infinitæ personæ cum operatione reflexiua supra totam ipsius dignitatem, maior est quam coniunctio offensa respectu Dei, vel quam sit auersio ab illo: Et ideo altioris ordinis ei tribuit infinitatem æqualem omni grauitati, quam habet offensa ex vilitate offendentis; & infinitati quam habet ex infinitate offensi. Ex quo sequitur vltèrius, quod si per impossibile essent duo Dij, quorum vnus alterum offenderet, & qui offendit alteri se humiliaret, de toto rigore iustitiæ illi satisfaceret, & satisfactio hæc non solum esset æqualis offensa, sed etiam superabundans ob dictam causam; quia scilicet longè maior est coniunctio moralis infinitæ personæ satisfaciens cum sua satisfactione, quam offensa cum Deo. haberet igitur illa satisfactio infinitatem altioris ordinis, quam sit infinitas offensa, ratione cuius excessus posset etiam satisfaciens pro maiori offensa vilioris personæ satisfacere.

Postremò sequitur Christi satisfactionem non solum fuisse æqualem offensa, sed etiam superabundasse. Quod etiam probatur primò ex Apost. Roman. 5. dicente: *Sed non sicut delictum, ita & donum: si enim vnus delicto mortui sunt, multi magis gratia Dei, & donum in gratia vnus hominis Iesu Christi in plures abundauit; & non sicut per vnus peccatum, ita & donum.* Et ne putemus hæc iustitiæ æqualitatem, & abundantiam in satisfactio- ne Christi fuisse solum respectu peccati originalis, & non respectu actualium, addidit. *Non sicut peccatum, ita & donum; nam iudicium ex vno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem.* Quia nimirum Christi satisfactio non solum æqualitas & recompensatio constituitur pro culpa Originali, sed pro peccatis etiam actualibus; Quæ est explicatio Agapiti Papæ in Epist. ad Antimum. Leonis epist. 85. Augustin. in libr. 2. de Nupr. & Concep. cap. 27. & Chrysostom. hom. 10. in Epist. ad Roman. Secundo probatur ex eiusdem Apost. dicto ad Hebr. 10. *Vna oblatione consumauit in æternum sanctificatos.* Quod Cyprianus in sermone de ratione Circumci- sionis

D

floris

Psalm. 54.

Isaia.

Rom. 5.

Rom. 5.

Agapiti

Papæ.

Leo Papa.

August.

Chrysost.

Cyprian.

Heb. 10.

Iſa. 40.

cisionis exponens ait. Christi satisfactionem sufficientem fuisse pro omnibus peccatis mundi. Tertiò probatur idem ex verbis Iſa. 40. c. *Dimissa est iniquitas illius, suscepit de manu duplicia pro omnibus peccatis suis.* In quorum verborum explanatione Iustinus contra Tryphonem, & Ambrosius in Psal. 118. serm. 19. v. 3. dicunt Christi satisfactionem peccatis omnibus fuisse maiorem. Quartò probatur ex illo Iob 6. *Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior, in statera, quasi arena maris hac grauior appareret.* Super quo loco Gregorius lib. 7. Moral. c. 2. ait, ibi mystice sermonem esse de Christi satisfactione, quam Spiritus S. affirmat peccatis omnibus, pro quibus offerebatur, esse maiorem. Quintò probatur idem testimonio Sanctorum Pontificum, & Conciliorum. Nam Clemens VI. in Extrau. *Vngenitus de Indulg.* ait vnam guttam sanguinis Christi pretium esse copiosum pro omnibus peccatis. Et idè in Concil. Triburen. si dicitur, in calice multo vino misceri vnam aque guttam, vt significetur valorem sanguinis Christi designati per vinum esse multò maiorem, quam sint offensæ nostræ per aquam significatæ. Et in Concil. Trid. sess. 5. num. 5. in cap. de peccato originali, & sess. 6. c. 2. 3. & 7. definitur Christum nostram meruisse iustificationem ab omni peccato, tam originali quam actuali; non est autem Christi satisfactio minor illius merito. Denique probatur idem Sanctorum testimonijs. Nam Agapitus Papa loco supra notato, & Leo ser. 12. & Ambros. prefat. in Psal. 25. affirmant Christi sanguinem esse diuitem ad pretium iuxta dictum illud Apost. 1. Cor. 6. *Empti estis pretio magno.* Basilius in Psal. 48. ait, maiorem esse Christi sanguinem omni valore. Athanasius lib. de humanitate Verbi dicit, Christum soluisse, quod iustum est. Quod latius explicat Chrysostomus, ser. 11. in cap. 5. ad Rom. & Cyrillus lib. 1. de recta in Deum fide ad Reginas, cap. Quod mors Christi est salutaris. Et tandem Nazianzenus orat. 2. in Pascha, ait Christum superasse Tyrannum per vim, id est, per abundantiam iustitiæ, vt exponit ibi Nicetas. Quibus argumentis, & autoritatibus pro maiori parte probatur etiam Christi satisfactionem pœnis omnibus peccatis hominum debitis, non solum æqualem extitisse, sed etiam superabundasse. Et ita docent Augustinus lib. 13. de Trinit. c. 16. Cyrillus lib. 12. in Ioan. cap. 19. Chrysost. homil. 8. in Epist. ad Ephes. Anselmus lib. 1. Cur Deus homo.

Quo sensu
verum sit
Christi sa-
tisfactionem
esse simplici-
ter infinitam.

Ex his intelligi facile potest, veram esse D. Thomæ & communem Theologorum sententiam asserentem Christi satisfactionem fuisse simpliciter infinitam. Duplicem enim rationem in Christi satisfactione, sicut & in qualibet eius operatione consideramus: est enim primò quoddam ens creatum; & secundum hanc rationem finita est, vt ante diximus. Secundò est etiam actio diuinæ personæ, Verbi scilicet incarnati, quod est dignitatis simpliciter infinita, & secundum hanc rationem est in genere moris, & est infinita simpliciter, vt satisfactio est; non ea tantum ratione, quia committas omnes in Deum offensas, & vsque in infinitum committi possibiles perfectione sui valoris excedit, sed ob eam præcipuè causam, quod in sui ratione personam includit simpliciter infinitam, ex qua veluti forma morali satisfactionis actus redditur in genere moris secundum hanc illius determinatam speciem simpliciter infinitus. Vbi tamen subtiliter aduertendum est, in satisfactione simpliciter infinita duo esse formaliter distincta, scilicet in-

finitatem, & modum infinitatis significatum dictione illa, *simpliciter*, quæ non eodem modo satisfactioni conueniunt. Infinitas enim in ratione satisfactionis illi conuenit ex intrinseca perfectione, siue modo in eam ex vnione ad diuinam personam deriuato: & hæc præcisè sumpta, id est seclusis omnibus extrinsecis ab actu, non est infinitas, nisi secundum quid; omnis enim infinitas ad genus, & ad speciem aliquam determinata est infinitas tantum secundum quid; igitur infinitas satisfactionis formaliter, & præcisè sumpta, prout à persona distinguitur, erit infinitas tantum secundum quid, sicut infinitas linea, vel albedinis. Modus autem infinitatis significatus ea dictione *simpliciter*, quamvis quodammodo satisfactioni sit intrinsecus, sicut & ipsa persona, quæ secundum morealem considerationem intelligitur esse quasi pars in satisfactione clausa, magis propriè tamen, ac verius est actui satisfactionis extrinsecus, sicut & ipsa persona, cui per se primò conuenit infinitas simpliciter, id est, absque vlla omnino limitatione, & ex ea deriuatur ad operationes in genere moris, quasi per extrinsecam denominationem. Dico autem *quasi*, quoniam, vt sæpè dictum est, persona satisfaciens est quodammodo intrinseca satisfactioni, & secundum hanc rationem satisfactio denominatur intrinsecè infinita simpliciter, vt statim dicemus.

Hanc infinitatem Capreolus, Caietanus, & alij Thomistæ satisfactioni Christi sic tribuunt, vt non absolutè pronuntient eam esse simpliciter infinitam, sed dicant esse personaliter infinitam; & quia diuinæ personæ dignitas est infinita simpliciter, ideo satisfactio diuinæ personæ hoc ipso dicitur infinita simpliciter (non in genere entis, sed in genere moris) quod est satisfactio diuinæ personæ, cuius submissio satisfactioni, non præcisè sumpta, sed prout personæ satisfaciendi coniungitur, & eam intrinsecè claudit, valorem tribuit simpliciter infinitum, adeò vt infinitas cū tali modo satisfactioni præcisè sumpta, prout actio pura est, extrinseca tantum denominatione conueniat: sumpta verò satisfactione, prout satisfaciendam, & se subiicientem includit, de illa dicitur intrinsecè. Quemadmodum enim ex rebus & verbis in Sacramentis fit vnum per se, non in genere entis, sed in genere signi, ita ex persona satisfaciende & eius operatione, qua semetipsum alteri submittit, fit vna integra satisfactio simpliciter infinita in genere moris. Quamuis enim Deus homo satisfaciens, sit infinitus simpliciter in genere entis, non tamen hanc satisfactioni tribuit infinitatem; quia prout satisfactioni coniungitur, ita vt ea submittatur, principium est formaliter perfectionis, seu valoris illius in genere moris, non autem in genere entis.

QVINTO sciendum est infinitum satisfactionis Christi valorem non ex dignitate tantum personæ satisfaciendis infinita, sed etiam ex oblate rei pro peccatis hominum infinitate deriuari, vt disertis verbis affirmat S. D. *infra quæst. 48. art. 2.* dicens: *Christi satisfactionem personæ humani generis offensam, non solum adæquasse, sed etiam valoris sui magnitudine superasse, quæ propter vitæ dignitatem, quam Christus pro satisfactione ponebat, quæ erat vitæ Dei & hominis, quod idem asserit in 3. d. 20. q. 1. a. 3. ad 2.* Cuius deriuari verba sunt: *Vita corporalis Christi habebat quandam infinitum valorem ex diuinitate coniuncta, in quantum non erat vita puri hominis, sed Dei & hominis,*

Capreol.
Caiet.

infinitum
satisfactio-
nis Christi
valorem non
ex dignitate
tantum
deriuari
sed etiam ex
oblate rei
infinitate

minis, & ideo poterat esse sufficiens recompensatio vi-
tae spiritualis, &c. Quam doctrinam explicat &
tuetur Capreolus loco superius allegato. Et definit
eam summus Pontifex in Extrau. Vnguentus. di-
cens, vnam guttam sanguinis Christi nostrae re-
demptioni sufficere per vnionem eius ad Ver-
bum: quod etiam non obscure significatur 1. Pet.
1. cum dicitur: *Scientes quod non corruptibilibus au-*
ro vel argento redempti estis de vera vestra conuersa-
tione paterna traditionis, sed pretioso sanguine quasi
Agni immaculati Christi, &c. Valor autem, & aequa-
litas pretij redemptionis, quae emptio quaedam
est, non ex offerentis personae dignitate, sed ex
pretij valore defumitur, sicut etiam Missae sacri-
ficium ex oblatæ rei magnitudine suam recipit
dignitatem, vt patet ex Trid. Synodo, sess. 22. c. 2.
Quare, si Sacerdos actione infinita, quæ rem ad-
aequaret oblatam, in altari Christum offerret,
haberetur eius oblatio infinita in satisfaciendo
dignitatem; igitur idem de redemptione dicen-
dum est.

1. Pet. 1.

Ad cuius ampliore euidenciam consideran-
dum est, Peccatum originale, & quamlibet a-
liam mortalem transgressionem quatuor mala
grauissima secum ferre. Primum est superbix
tumor, quo contra Deum cor hominis exalta-
tur. Secundum est offensa Dei. Tertium est priua-
tio gratiæ & amicitiae Dei, & contracta macu-
la turpitudinis. Quartum est infelix captiuitas,
qua Deo iuste permittente, peccator diaboli
seruus efficitur. Quibus quatuor malis qua-
tuor efficacia remedia Christus opposuit. Ad
primum namque mali remedium sacrificium cru-
cis adhibuit semetipsum Deum humillime sub-
ijciens, ac quasi pro nihilo ducens, iuxta illud
Psalm. 21. *Ego autem sum vermis, & non homo, op-*
probrium hominum, & abiectio plebis. Secundum
malum iuxta & exuberanti satisfactione cura-
uit. Tertium malum per gratiam, & sanctitatem
eiecit, quam sua nobis pretiosissima passione
promeruit, & medijs sacramentis ex eadem pas-
sione deriuatis in nostris efficitur animabus.
Quartum denique malum redemptione destru-
xit, Deo proprio sanguinem, vitamque suam
pretiosissimam, ac semetipsum totum, veluti
pretium exuberantissimum offerens, sicque à
diabolica seruitutis iugo nos liberans. Suppo-
nimus autem hic cum D. Tho. quatuor prædi-
ctos modos, non solum formalem habere in-
ter se distinctionem in re ipsa fundamentum ha-
bentem, sed etiam secundum proprietatem, &
non tantum metaphoricè Christi passioni con-
uenire.

Quatuor
peccatorum
malis Chri-
stus totide
adhibuisse
remedia.

Psalm. 21.

Christi re-
demptione
distinctam
esse forma-
liter a sacri-
ficio, satis
faciunt, &
munitio, &
eius Christi
passioni pro-
priè conue-
nire.
Suarez.
Vasquez.
Medina.

ET QVIA de sola redemptione questio est,
quam de passione Christi metaphoricè tan-
tum dici Suarez infra quest. 48. art. 4. & Vasquez
hic affirmant, breuiter ostendo, eam à cæteris
formaliter esse distinctam, & Christi passio-
ni propriè conuenire. Id autem optimè fiet, si redē-
ptionis diffinitione proposita, Christi eam passio-
ni, tanquam pretio nostræ liberationis oblato
congruere probauerimus. Redimere propriè
sumptum, idem est, quod iterato suum facere,
quod in alterius potestatem venerat, pretio in-
terposito, vt obseruat Medina inf. qu. 48. art. 4. Est
autem duplex alterius in alterum tyrannica po-
testas, & duplex ibidem seruitus potestati rela-
tiue respondens. Vna enim potestas est, quæ vitæ
hominis corporeæ dominatur, eius viribus &
actibus imperans, & eis ad fines sibi propósitos
vtens; cui seruitus correspondet personalis;
quæ est institutio iuris gentium, qua quis domi-
nio alieno contranaturam subijcitur; vt ex v-

troque iure collegit Syluester in Summa, Verbo Syluester.
Seruitus. Altera est seruitus, siue dominium Ty-
rannicum in alterum spiritualis in eo vitæ per-
niciem intendens, & diuina iustitia permittente
in multis diuinæ gratiæ subsidio destitutis effi-
ciens: quam potestatem diabolus in hominem
tentatione superatum Deo tradente, tanquam
minister accepit, adeo vt Ioan. 12. dictus sit à Ioan. 12.
Domino Mundi Princeps: Nunc (inquit) Prin-
ceps huius Mundi eijcietur foras. Triplicem autem
in hominem diabolus acquisierat potestatem.
Prima erat trahendi peccatorem hominem post
huius vitæ terminum ad mortem in altera vita
sempiternam. Secunda, quæ ad Sanctos etiam an-
tiquæ legis homines extendebatur, erat deti-
nendi quemlibet ex hac vita migrantem in sub-
terraneo quodam sinu conclusum, velut in hor-
rendo carcere. Tertia potestas est, viatorem ho-
minem impugnandi atque tentandi, & speciali
quodammodo virtuteque maiori peccatores à
Deo longè per deuia vitiorum aberrantes: de
quibus ait Chrysostomus in Matth. cap. 21. Sicut
naui fracto gubernaculo, non quo vult, vadit, sed quo
tempestas impellit; sic homo diuina gratia destitutus
in precipitia peccatorum defertur. Et Gregor. Pecca-
tum (inquit) quod per penitentiam mox non dele-
tur, suo pondere ad aliud trahit. Huic verò diabolicæ
dominationi ea seruitus in homine relatiue
respondet, quæ quoad duos priores diabolicæ
dominationis effectus, vim & coactionem im-
portat in homine seruiente iam in huius vitæ
termino constituto: vt enim ait S. D. inf. q. 48. ar. 4. ad
seruitutem pertinet, quod aliquis patitur, quod non
vult, cum liberi hominis sit vti seipso vt vult: quod ad
vltimum verò, scilicet impugnationem siue tentationem,
dicit inclinationem ad peccatum vel etiam defectum virtutis
naturalis, quæ sola peccati maculam nequit ab-
luere. Quemadmodum autem diaboli potestas
siue dominium illud triplex in hominem, non
impropriè ac metaphoricè dicebatur, sed verum
propriumque dominij nomen & rationem ana-
logicè dictam habebat: ita seruitus illi correlatiua
vera propriaque seruitus erat, quamuis ser-
uituti legali non esset vniuoca: sicut humana sa-
pientia verè ac propriè sapientia est, quamuis
sapientiæ nomen, quod est ei cum Angelica di-
uinaque sapientia commune, non sit vniuocum.

Et ex his patet, redemptionis diffinitionem,
quoad priorem, eamque præcipuam partem redē-
ptioni Christi Domini propriè conuenire. Nunc
de posterioris proprietate disseramus. Sicut au-
tem seruitus propriè dicta nomen est analo-
gum ad seruitutem legalem communi con-
sensu gentium inductam, & ad seruitutem ani-
mæ dæmoni iustitiæ Dei ministro tyrannoque
seruientis; ita pretium animæ redemptionis
ab hoc genere seruitutis non minus propriè ac
verè pretium est, quam illud, quo seruus de iure
gentium à legali seruitute redimitur, cum ta-
men vtrique pretij nomen sit analogicè com-
mune. Nam, quemadmodum in redemptione
à seruitute legali valor, ac pretium redimendi
serui aestimari solet ex robore corporis, pruden-
tia, nobilitate & gradu, quem in Republica vel
communitate sua gerit, ita pretium animæ tri-
plici iam dicta seruitute diabolo seruientis æ-
stimandum est ex animæ nobilitate, ex valore
gratiæ, & status innocentiae, à quo suggestio-
ne dæmonis fuit Adam cum tota sua posterita-
te deiectus, & ipsius diaboli seruus effectus, &
ex gradu singulis electis in Republica Beato-
rum

D 2

rum

rum diuina prædestinatione determinato, & à A
ceteris omnibus, si per eos non steterit, obtinen-
do. Quorum infinitum valorem sola Dei & Ho-
minis vita veluti pretium ipsi Deo totius iusti-
tiæ fonti ac patri misericordiarum oblata po-
tuit adæquare. Et quis nesciat in serui redem-
ptione nonnunquam personam cum persona
commutari? & se ipsum nonnunquam vnum
pro altero redimendo tradidisse, vt de sancto
Paulino legimus? Sed præterea probantur hæc
omnia; quia diuinæ Scripturæ voces in pro-
pria significatione sunt accipiendæ, nisi in ea
sit aut ex ea sequatur absurditas. Porro cer-
tum est sacras vtriusque Testamenti litteras in
humanæ salutis mysterio declarando sæpè
nominibus vti potestatis, dominij & principatus
in hominem, & captiuitatis ac seruitutis
humani generis sub diaboli potestate, & pre-
tij ac redemptionis in passione Christi Domini.
Diaboli namque dominatio & generis huma-
ni captiuitas significatur Ioann. 12. Nunc Princeps
huius Mundi eijcietur foras. Ad Coloss. 1. Qui e-
ripuit nos de potestate tenebrarum. 2. Petr. 2. A quo
quis superatus est, huius & seruus est. Vbi dicit
Glossa. & verè sunt serui acquisiti; quia, cum prius li-
beri essent, modo coguntur seruire grauius, quam
antea. Isa. 61. de Christo Salvatore dicitur: Spi-
ritus Domini super me, &c. vt mederer contritis cor-
de, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clau-
sis apertionem. Quem locum Dominus Luc. 4. de
seipso intelligendum esse declarat. Ad Ephes. 4.
de Christo docet Apostolus intelligendum esse
dictum illud Psalm. 67. Ascendens in altum, capti-
uam duxit captiuitatem: quia scilicet Sanctos, quos
diabolus tenebat in limbo captiuos, virtute
passionis suos effecit cum summa libertate ca-
ptiuos, vt ibidem exponit S. D. De redemptione
etiam nostræ pretio, multa sunt illustria di-
uinæ Scripturæ testimonia. Nam Matth. 20. de se-
pso Dominus ait: Filius hominis non venit mini-
strare, sed ministrari, & dare animam suam in re-
demptionem pro multis. Et 1. Cor. 6. Empti estis pretio
magno, glorificate & portate Deum in corpore ves-
stro, & 1. Petr. 1. Scientes, quod non corruptibili-
bus auro, vel argento redempti estis de vana vestra
conuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sangui-
ne, quasi agni immaculati Christi. Denique redem-
ptionis rationem in salutari Christi passione ve-
rè & realiter extitisse frequenter affirmant di-
uinæ litteræ. Psalm. 25. Redime me Domine, & mise-
rere mei. Psalm. 30. Redemisti me Domine Deus veritatis.
Psalm. 129. Et copiosa apud eum redemptio. Et ipse
redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius. Isa. 43.
Noli timere, quia redemi te, & cap. 52. Gratis venun-
dati estis, & sine argento redimimini. Luc. 24. Quia ipse
redempturus esset Israel. Ad Tit. 2. Vt nos redimeret ab
omni iniquitate. Apoc. 5. Redemisti nos Deo in sangui-
ne tuo. Luc. 21. Quoniam appropinquat redemptio ve-
stra. Rom. 2. Per redemptionem, quæ est in Christo Iesu,
&c. Ephes. 1. In quo habemus redemptionem. Hæc, & ca-
lia plura eiusdem significati vocabula passim oc-
currunt in vtroque diuinæ Scripturæ Testa-
mento: quæ non solum absque vlla absurditate,
sed cum maxima locutionis congruitate in pro-
pria significatione sumi possunt. Quemadmo-
dum enim dominij, seruitutisque nomina sunt a-
nalogia, sic & pretij ac redemptionis vocabula
similem habent significationis multiplicitem,
ac proinde non minus quam illa, vocis habere
possunt proprietatem simul cum analogia. Et
confirmatur, quoniam accidit redemptioni,
quod hoc aut illo pretio fiat; poterit igitur re-
demptio propriè dicta sanguine & vita, veluti

pretio fieri redimentis, ac præsertim ex ea capti-
uitate, quæ ex eius offensione contracta est, cui
pretium redemptionis offertur. Et quia redem-
ptionis pretium esse non potest, nisi dominium
super illud sit in offerente, aut eius mandato fiat
oblato, qui Dominus est, idcirco beatissima
Virgo, si filium obtulisset pro nobis in mortem,
vel alio quocunque modo, pretium non dicere-
tur perfoluisse Deo pro nobis infinitum, nec hu-
mani generis fuisse redemptrix; quia Christus il-
li datus fuit in filium, non autem in pretium ab
ea pro redemptione generis humani Deo solu-
endum. Quare nescio, quo spiritu Vasquez
subtilem ac solidam Magistri Asturicensis do-
ctrinam nugas, & ineptias audeat appellare. *Vasquez.
Asturicen-
sis.*

Ex his elucet duplex differentia redemptio-
nis à satisfactione, sacrificio & sanctificatione.
Alterà est, quia de ratione redemptionis est ob-
latio pretij, quod offertur & datur à redimente:
satisfactio verò, quæ est iniuriæ, & offensæ com-
pensatio, fit summis, non pretio: sacrifici-
um etiam nullius est oblato pretij, sed humi-
lis & religiosa summissio in Dei venerationem
& celsitudinis eius recognitionem ordinata: po-
stremo qui meretur, nullum vt sic illi, apud
quem meretur, pretium offert, sed opera tan-
tum efficit præmio compensanda; ita vt meri-
to, vt meritum est accidat, vt redimendæ perso-
næ sit pretium, & eadem ratione per accidens
est, vt præmium sit à seruitute liberatio. His ad-
de redemptionem à tribus prædictis in hoc esse
differentem, quod redemptio per se primò fit in
commodum redimentis: satisfactio verò, sacri-
ficium & meritum in eius, cui offeruntur, com-
modum per se primò sunt, vt loco notato Asturi-
censis aduertit. Altera differentia est, quod valor
redemptionis, vt præcisè redemptio est, non su-
mitur ex dignitate personæ redimentis, sed ex
valore pretij, quod pro libertate captiuorum
offertur; satisfactionis autem sacrificij & me-
riti valor ex dignitate personæ satisfaciens,
sacrificantis & merentis accipitur. Et valorem
quidem redemptionis ex oblato pretij valore,
non ex offerentis dignitate pensari patet ex
verbis Apostoli, & Diui Thomæ, supra notatis:
& ratione probatur. Quia redemptio est quæ-
dam emptio; at emptionis, vt sic fiat & valor æ-
stimatur ex pretio; ergo valor etiam redem-
ptionis ex pretio iudicatur. Maior patet ex ipsa
nominis ethimologia. Minor probatur: Quia se-
cundum communem hominum æstimationem
& praxim negotiorum idem pretium, quod in
emptione mercis exhibetur à mercatore, non
plus valet, si soluatur à Principe, vel Imperato-
re igitur valor redemptionis Christi, quatenus
redemptio est, suam non habet infinitatem ex
infinita Christi redimentis, prout redimens est,
dignitate, sed totus redemptionis Dominicæ
valor ex eiusdem Christi, vt pretij pro nobis
oblato valore sumendus est. Secundo probatur
eadem differentia quoad vtramque partem:
Quia persona, quæ satisfacit, sacrificat & me-
retur, non actionem tantum, sed etiam semet-
ipsam illi subijcit, cui satisfactionem sacri-
ficium, ac meritum offert: at qui pretium exoluit
redemptionis, non semetipsum sed solum præ-
tium illi subijcit, à quo captiuum redimit, sicut
& quilibet emptor, vt emptor est, solum præ-
tium subijcit venditori non verò se ipsum; igitur
satisfactionis & sacrificij ac meriti valor
ex operantis personæ dignitate desumitur;
redemptionis autem valor, non ex redimentis
personæ dignitate, sed ex oblato pretij valore
pen-

*Differentia
inter redem-
ptionem, sa-
tisfactionem
& meritum.*

*Ioan. 12.
Coloss. 1.
2. Petr. 2.*

Isa. 61.

Luc. 4.

Psalm. 67.

Matth. 20.

1. Cor. 6.

1. Petr. 1.

Psalm. 25.

30.

Isa. 43.

Luc. 24.

Ad Tit. 2.

Apoc. 5.

Luc. 21.

Rom. 2.

Ephes. 1.

penfatur. Prima pars antecedentis patet ex ijs, A
quæ supra diximus de fatisfactione, & ex ijs,
quæ tradit S. D. in 2. 2. qu. 81. & 3. p. qu. 83. art. 1.
Quæ subtiliter, & eleganter explicat Alsturicensis
in alleg. qu. 5. ex ijs quæ docet S. Th. in 1. p. 2. qu.
114. de ratione meriti.

Sed explicandum est, an in fatisfactione eadem,
vel diuerfa sit valoris infinitas, quæ sumitur ex
infinita fatisfaciens personæ dignitate, ab ea;
quæ ex eiusdem personæ, vt oblate Deo infinita
dignitate desumitur. Et sanè diuersam non
esse, sed eandem, facili probatione conuincitur.
Quia Christi sanguis effusus & eius vita in
Cruce consumpta in ipsa fatisfactionis ratione
clauduntur intrinsecè; fatisfaciens enim seipsum
actu ipso fatisfactionis illi summittit, cui fatisfacit;
igitur fatisfactio Christi in eius passione
& sanguinis ac vitæ profusione consistens summissio
quædam erat Christi fatisfaciens humillima: ac proinde ad rationem intimam Christi
fatisfaciens, vt fatisfaciens est formaliter,
pertinet sanguis effusus & vita in cruce consumpta
in Dei reuerentiam & honorem, quem secundum affectum abstulerat homo peccando.

Infinitatem
valoris in
Christi fatisfactione
non esse physicam
aliquam entitatem
infinitam, sed aliquid
reale morale
intrinsecum, & personæ
existens in fatisfactionis
actu.
S. Thom.

Quarto notandum est infinitatem valoris
in Christi fatisfactione non esse physicam aliquam
entitatem infinitam, sed aliquid reale morale
intrinsecum, & personale existens in ipso
fatisfactionis actu. Prima huius dicti pars probatur
primò. Quoniam, vt ait S. D. in 1. p. q. 7. a. 2. nō
potest Deus facere physicam aliquam entitatem,
quæ sit actu infinita. Secundo: Quia principia
proxima, & principalia talis fatisfactionis, scilicet
gratia, charitas, &c. finita sunt secundum
physicam eorum entitatem; ergo non possunt
effectum physicè infinitum producere. Tertiò:
Quia talis fatisfactionis infinitas toti conuenit
sanctissimæ Trinitati, & non soli Filio; consequens
autem manifestè falsum est, ergo. Probatur
consequentia: quia res omnis, aut rei modus
physicus à Deo producitur immediatè per potentiam
toti Trinitati communem: ac proinde à tota
Trinitate debet immediatè produci immediatione
virtutis vel etiam suppositi. Falsitas verò
consequentis probatur: quia tunc non solus
Filius, sed tota Trinitas pro peccatis hominum
satisfecisset, quod est absurdum & falsum.

Damascen.

Secunda verò pars eiusdem dicti, videlicet prædictam
valoris infinitatem esse aliquid reale, probatur primò
ex Damasceno libr. 3. de Fide, cap. 15. dicente
Christi fatisfactionem esse diuinitate perfusam,
vel affectam: qua loquendi forma quædam
in ea realis perfectio significatur. Secundo:
Quoniam ex dicta valoris infinitate multi
procefferunt reales effectus; nimirum regna
cælorum aperire, mortem destruere, & secundum
æqualitatem iustitiæ fatisfacere; sed hos effectus
non habuit infinitas illa ratione entitatis
physicæ, sed ex propria sua ratione; ergo illa est
aliquid reale, & non rationis, cum ex ente rationis
produci nequeant reales effectus: Minor autem
& consequens simul explicatur, quia Deum
esse creatorem vel Dominum super potentiam
& actionem realem Dei addit relationem rationis,
per quam Deus neque creat neque subditos
coercet, eo quod effectus isti sint reales, quos
efficere non potest ens rationis, sed creat &
coercet Deus per potentiam suam realem &
operationem; ergo similiter in proposito: Si
Christi fatisfactio ratione suæ infinitatis effectus
habet reales, non erit infinitas illa ens rationis.

Tertiò, Deus magis amat & acceptat Christi
fatisfactionem infinitam, quam aliam quamlibet
creaturam; igitur in illa maior est bonitas
realis. Probatur consequentia: Quoniam amor non
causat ens rationis, sed veram & realem
rerum bonitatem, & complacet in ea producta.
Quarto, quia ratio fatisfactionis realis est cum
sit actus iustitiæ; igitur etiam eius infinitas est
realis. Probatur consequentia: quoniam infinitas
alicuius perfectionis dicit eandem perfectionem
cum negatione termini; ergo, si perfectio illa
realis est, etiam eius infinitas est realis, vt ex
g. infinitas lineæ, vel gratiæ Christi in
esse gratiæ non aliam dicunt perfectionem,
quam lineæ, vel gratiæ Christi in esse gratiæ,
cum negatione termini, vt est modus quidam
realis lineæ, vel gratiæ. Denique probatur, &
applicatur hoc idem: quia valor hic infinitus non
est æstimatio, vel appetitatio Dei, vel hominum
iudicio facta de Christi fatisfactione; hæc enim
extranea prorsus est ab ipsa Christi fatisfactione,
nec in ea ponit aliquid nisi rationis, sed est
dignitas & perfectio appetitabilis infinite:
hæc verò dignitas est realis; importat enim
talem fatisfactionem esse operationem Dei &
hominis, quam Theologi cum Dionysio Theandricam,
i. Dei virilem appellant: esse autem operationem
Dei virilem est aliquid reale, sicut esse
operationem Angelicam vel humanam: nam dicit
aliquid reale, scilicet respectum transcendentalem
ad personam elicientem, vt ad principium &
ad obiectum, vel materiam oblatam, aut
subiectam Deo: ordo verò actus ad principium,
vel obiectum quædam relatio est transcendens,
realis & intrinsecæ ergo.

Tertia pars eiusdem dicti, videlicet infinitatem
illam esse aliquid morale potest explicari
dicendo esse dignitatem quandam ex Christi
fatisfactione procedentem ex hoc, quod sit à
persona diuina, & super eam reflectitur, illam
subijciendo, quantum possibile est. Et quamuis
prædicti respectus ad principium, & obiectum
talis operationis in esse physico sint finiti, moraliter
tamen sunt infiniti valoris: operationem enim
oriri à persona diuina cum dicta reflexione
subijciendo illum, quantum subijci potest,
sufficiens est fundamentum maioris æstimationis,
quàm sit aliud quodcunque pretium creatum,
& maioris amoris, quàm sit odium, quo
Deus prosequitur offensam; sicut etiam dignitas
moralis, quàm habet humanitas Christi
ex vnione personali cum Verbo, condignum seu
sufficiens est fundamentum maioris æstimationis,
quàm sit cuiuslibet creaturæ Deo non vnitæ.
Sed obseruandum est dignitatem hanc non
esse entitatem realiter ab entitate fatisfactionis
physicæ distincta, sed est eadem entitas, prout à
diuina persona procedit reflexiue super illam;
sic enim ex se sufficiens est æstimationis infinite
fundamentum: & cum sit relatio transcendens,
vt antè diximus, in hoc assimilatur relationi
secundum esse, quod sicut hæc, posito termino &
fundamento, sequitur necessariò, ita valoris
dignitas infinita non potest non sequi ad actionem
Christi reflexiuam super ipsum; sicut etiam
posita vnione humanitatis ad Verbum, non potest
non sequi ad illam infinita dignitas humanitatis,
tametsi dignitas hæc non sit relatio secundum
esse.

Postrema pars eiusdem dicti, dignitatem scilicet
illam infinitam esse personaliter intrinsecam
fatisfactioni Christi. Probatur primò: Quoniam
hæc infinita dignitas in hoc posita est, vt fatisfactio

factio Christi sit Deitate perfusa, vt ait Damascenus, & quendam habet transcendentalem respectum ad personam diuinam, vt ad principium eliciens, & materiam subiectam Deo quantum subijcibilis est; at respectus hic transcendentis est intrinsecus tali actioni, vt dictum est; ergo. *Secundo probatur*; quia peccatum habet infinitam malitiam intrinsecam in ratione offensae, cum Deum offendat, quantum offendibilis est, licet actus quo Deus offenditur, sit entatiue & physice finitus: sed quamuis actus satisfactionis Christi sit physice & entatiue finitus, subiicit tamen Deo personam infinitam, quantum subijcibilis est; igitur dignitas infinita personalis, quam habet, eidem est intrinseca.

Valorem satisfactionis Christi, quodam ratione esse finitum, & quodam alia infinitum, & earum infinitatem esse quodammodo vnā, & quodammodo plures.

Postremo considerandum est, valorem satisfactionis Christi ex tribus attendi posse, scilicet ex obiecto, & intentione, & ex ipsa Christi persona, quatenus elicitur ab ea & reflectitur supra totam eius dignitatem. Si secundum duos priora satisfactionis valor consideretur, finitus est, nec æqualis in omnibus operibus Christi, sed maior in vna quam in alia, iuxta maiorem aut minorem earum intentionem, aut dignitatem in ordine ad obiectum. At si valor attendatur ex dignitate personae, operationes omnes Christi sunt æquales: quia cuilibet earum communicatur totus valor satisfactorius deriuabilis ab infinita Christi dignitate, quæ vna tantum est; ex quo sequitur satisfactiones omnes Christi simul sumptas non habere maiorem valorem personalem, quam vnā tantum, quamuis maiorem habeant valorem ex obiecto aut circumstantijs, vel ex actus intensiōe deriuatum, aut etiam maiorem valorem personalem extensiue, non autem intensiue: hic enim vt ante diximus vnus & idem numero omnium est, quia tota dignitas personæ, à qua prouenit ille valor, æquè significat totam operationem & singulas eius partes; sicut etiam Pater in diuinis tantus est, quanta est tota Trinitas, vt ait S. D. in 1. p. q. 30. a. 1. ad 3. Et cū infinitas cuiuslibet operationis Christi satisfactoriæ eandē infinitam claudat personæ Christi dignitatem infinitum illi valorem conferentem, erit quodammodo vnā operationum omnium infinitas, & quodammodo plures, nam si de infinitate simpliciter sermo sit, vnā tantum vester omnium esse; si verò de infinitate secundum quid, quæ sola propriè videtur intrinseca, non est vnā, sed plures iuxta pluralitatem operationum, atque ita videtur faciliè posse conciliari duæ oppositæ Thomistarum sententiæ; quarum altera affirmat, vnā esse tantum omnium operationum Christi infinitatem; altera verò non vnā, sed plures esse contendit.

SECUNDA CONTROVERSIAE PARS.

An satisfactio Christi Deo pro nobis oblata, aut etiam illa, quam nos Deo pro peccatis nostris offerimus, sit actus iustitiæ specialis?

Explicatur non enim iustitia multiplex, & eorum modi, siue partes. S. Thom. Arist.

SCIENDUM est primò ex Aristot. in 5. Ethicor. cap. ultimo, & D. Th. 2. 2. q. 58. art. 2. non enim iustitiæ dupliciter sumi, scilicet propriè & metaphorice. Iustitia propriè sumpta secundum iurisperitos est perpetua, & constans voluntas ius suum vnicuique tribuens. Quam diffinitionem explicat S. D. in allegata q. 1. Aristot. autem eam diffinit dicens esse habitum, secundum quem

aliquis dicitur operatiuus iusti secundum electionem. Iustitia verò metaphorice dicta non est ad alterum supposito distinctum, sed vni, & eidem homini dicitur inesse iustitia, quatenus ratio imperat irascibili, & concupiscibili, & quatenus hæc obediunt rationi, & prout vnicuique parti hominis tribuitur, quod ei conuenit, vt explicat optimè S. D. in dicta q. 1. art. 7. & ad hanc pertinet iustitia, quæ coram Deo iustificatur homo: hæc enim, vt ait S. D. in 1. 2. q. 113. a. 1. est rectitudo quædam ordinis in ipsa interiori dispositione hominis, prout scilicet supremum hominis subditur Deo, & inferiores animæ vires subduntur supremæ, scilicet rationi. Iustitia verò propriè dicta duas habet species: altera est iustitia, quæ est virtus particularis: altera est iustitia, quæ est virtus generalis, quæ etiam dicitur iustitia legalis; sed prior diuiditur in duas species, quæ sunt iustitia commutativa, & iustitia distributiva: cuius diuisionis rationem assignat S. D. in 2. 2. quæst. 61. artic. 1. dicens: Iustitia particularis ordinatur ad aliquam priuatam personam, quæ comparatur ad communitatem, sicut pars ad totum. Potest autem ad aliquam partem duplex ordo attendi: Vnus quidem partis ad partem, cui similis est ordo vnus priuata personæ ad aliam: & hunc ordinem dirigit commutativa iustitia, quæ consistit in ijs, quæ mutuo sunt inter duas personas ad inuicem: Alius ordo attenditur totius ad partes, & huic ordini assimilatur ordo eius, quod est commune, ad singulas personas, quem quidem ordinem dirigit iustitia distributiva, quæ est distributiva communium secundum proportionalitatem: Ad iustitiam autem commutatiuam pertinet iustitia iudicatiua, quæ versatur in constituenda æqualitate per actiones iniuriarum, siue per offensas oblata, vt explicat eleganter S. D. in 2. 2. quæst. 61. artic. 3. & 4. Iustitia verò legalis virtus est, per quam homo legi concordans ordinat actus omnium virtutum in bonum commune, vt explicat idem S. D. eadem q. 5.

Secundo notandum ex Aristot. 5. Ethic. c. 10. Arist. Cicerone lib. 2. de Inuentione. Macrobio super somnum Scipionis, lib. 1. & D. Thom. 2. 2. artic. 1. esse quasdam virtutes aliquam habentes cum iustitia similitudinem, sed ab eius perfectâ ratione deficientes; quæ idèò non sunt partes iustitiæ subiectiue siue species, sed dicuntur virtutes illi adiunctæ: hæc verò sunt religio, pietas, gratia, veritas, obseruantia, & alie plures, quas loco notato remittet, & explicat S. D. ad quem lectorem remittimus.

Tertio sciendum est, bona Deo conuenientia esse duplicia: quædam enim sunt interna, vt sapientia, intellectus, voluntas, sapientia, &c. quæ ad eius infinitam attinent perfectionem: & hæc nec augeri possunt, neque minui: quædam verò sunt externa, vt honor, gloria, & obedientia illi debita; & hæc augeri possunt, & minui: per actus enim religionis & obseruantie legis augentur, per peccata verò mortalia, quæ sunt diuinæ legis præuocationes, minuuntur: his enim Deo subtrahitur obedientia & honor illi debitus, quatenus est vltimus finis; & idèò peccatum omne mortale iniuria quædam est & iniustitia contra Deum, vt etiam affirmat expressè S. D. in 4. d. 14. q. 2. a. 1. Quod etiam apparet ex diuina Scriptura; quæ peccatum appellat iniquitatem, & iniustitiam. Sed cui nam iustitia parti opponatur iniustitia peccati? non est faciliè definire. Et quidem